

oorzaakt was door de wet der mechanica, dat actie reactie is.<sup>9)</sup>

En indien reeds wij, menschen, aldus een zekere macht over de natuurwetten hebben, hoe zal het dan niet bij den Heere onzen God zijn?

Want de kwestie tusschen de mechanische wereldbeschouwing en ons is niet, of er al dan niet natuurwetten bestaan. Maar het geding loopt ten diepste hierover, of deze wetten de laatste en hoogste machten zijn, die de natuur beheerschen, dan wel, of er nog een hogere en goddelijke macht boven hen staat, die ze eenmaal gesteld heeft en nu nog onderhoudt, doch zelf van hen onafhankelijk is.

En bij dit punt moet met grooten nadruk uitgesproken: natuurwetten zijn geen machten, die zelfstandig over de natuur heerschappij oefenen; maar 't zijn regels of ordinanties, die God in de stoffelijke dingen gelegd heeft en waarnaar Hij wil dat zij werken zullen. „Het zijn geen wetten van de natuur, maar wetten die heerschen over de natuur.”<sup>1)</sup> De dingen en verschijnselen hangen wel van elkaar af, maar God hangt niet van hen af. Al is in de levenloze natuur geen wil en geen vrijheid in de dingen, zoodat ze werken met ijeren noodzakelijkheid, als machines; toch gaat deze noodzakelijkheid niet verder dan de wil van Hem, die de wetten gesteld heeft.<sup>2)</sup> Want al de elementen en krachten met de hun inwonende wetten worden van oogenblik tot oogenblik in stand gehouden door God, die de laatste en hoogste, intelligente en vrije causaliteit van alle dingen is.<sup>3)</sup>

En omdat wij in het gebed te doen hebben juist met dien God, die absoluut boven alles, ook boven de natuurwetten, verheven is, daarom is het gebed niet onredelijk of ondoelmatig, maar bekleedt het zoowel in de ontwikkeling van de stoffelijke wereld als in de geschiedenis der menschheid een eigen waarde en plaats.

E. D. KRAAN.

<sup>1)</sup> W. Bell Dawson, art. Miracles and the Laws of Nature, in The Evangelical Quarterly, Vol. 6, No. 3, 228.

<sup>2)</sup> Dr A. Kuyper, De Gemeene Gratie, II 589.

<sup>3)</sup> Dr J. Bruin, t.a.p. 68.

<sup>4)</sup> Dr H. Ravinck, t.a.p. I<sup>e</sup> 387.

## UIT DE SCHRIFT

### Kennis van Christus.

Opdat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende.

Filipp. 3:10.

Eigenaardig, — die volgorde in Paulus' begeeren naar kennis van Christus. Hij noemt daarin eerst Christus' opstanding, en daarna Zijn dood.

Wij zouden mogen verwachten, dat de apostel Christus wilde leeren kennen in de historische orde waarin deze Zijne groote verlossingsdaden volbracht, — lijden, sterven en opstaan uit de dooden. Wat is dan de reden waarom deze opvolging hier wordt omgekeerd?

Ongetwijfeld ligt de oplossing in de uitdrukking: — opdat ik Hem kenne. Christus te leeren kennen houdt immers nog niet altijd in, dat ons geloofsinzicht Hem van stap tot stap nagaat in de volgorde waarin Hij zelf de heilsfeiten tot stand bracht. Integendeel, — als Paulus den weg zijner kennis van Christus overdenkt, dan heeft hij Hem het eerst ontmoet als de levende Heere, die vanuit den hemel de kracht Zijner opstanding in de ziel van Saulus van Tarsen uitwerkte; en het was deze levendmakende kracht, die hem toen uitdreef om dienzelven Christus ook te leeren kennen in Zijne schuldverzoenende offerande op Golgotha. Bij Paulus is het eerst de kracht van Christus' opstanding geweest die hij ondervond, en daarna de gemeenschap Zijns lijdens en doods.

En niet anders is het bij den begenadigden zondaar.

De opwekking uit den geestelijken dood, en daarin de aanvang van het nieuwe leven, komt den mensch toe uit de opstanding van Christus. Toen heeft deze het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht; en van daaruit geschiedt alle wedergeboorte en levendmaking van den zondaar; van daaruit begint de nieuwe levensloop. En eerst wanneer wij deze opstandingskracht van Christus deelachtig zijn en hare invloeden in ons gaan werken, worden wij uitgedreven naar het kruis, om daar onze verlorenheid en schuld den lijdenden en stervenden Zaligmaker aan te bieden. Van den opgestanen naar den gekruisten Helland, — aldus loopt de weg van al degenen die van Christus zijn.

Zoo wij deze waarheid recht voor oogen houden, dan kunnen we daaruit veel troost genieten. Want dan blijkt hier, dat wie op Golgotha verkeerden mag, daar reeds is uit kracht der opstanding van Christus.

Wel hebben we daarin dan veelal nog geen inzicht. Integendeel, — wie behoeftig naar het kruis vlucht, hij doet dit niet uit de bewustheid van het leven dat in hem werkt, maar uit den druk

van de banden des dóóds. Dien dóód gevoelt hij, en over Christus' leven in hem heeft hij gewoonlijk nog weinig licht.

Doch dáártoe juist is deze waarheid geopenbaard, opdat hij dat licht zou opvangen uit het Goddelijk Woord. Het is de Heere zelf, die zegt dat het aldus met hem is. En hij moet het Woord zijns Gods méér vertrouwen dan het oordeel van zijns eigen hart. Hij moet zich door dat Woord laten overtuigen, en zich oefenen, om — ook tégen de inspraak van zijn eigen hart — den Heere op Zijn Woord te gelooven. En hij mag bij deze waarheid nederknielen, en zeggen: — Is het waar, Heere? Zou het dan in mij reeds de opstandingskracht van Christus zijn, die mij uitdrijft naar Golgotha? O God, versterk dan hetgeen Gij in mij begonnen zijt, en laat het licht van Uwe genade en van Uw werk in mijne ziel opgaan!

En wanneer dan de ziel zich vereenigd weet met den Middelaar die onder Gods gerechtigheid lijdt en sterft, en zij al haar schuld Hem geloovig heeft overgegeven, — dan is dit de triomf in haar van Christus' opstandingsleven, en dan blijkt de waarheid der volgorde die Paulus hier aangeeft in de kennis van Christus.

En deze volgorde blijft in het leven van den Christen.

Want dat leven gaat door vele verdrukkingen. Het gaat door lijden en teleurstelling en smart. En wij mogen dat alles niet eenzelvig doormaken, maar wij hebben het te doorleven in de gemeenschap des lijdens van Christus. En daarbij komt de nooit eindigende strijd tegen zonde en vleesch, de gedurige worsteling om ons weerbarstige hart den Heere te doen toebehooren, en onze oude natuur te dooden. Doch dit kan alléén, zoo wij knielen bij het kruis en daar Christus' dood zoeken gelijkvormig te worden. Altijd weer komt de weg van den Christen op Golgotha uit. Daar heeft hij telkens te verschijnen met zijne opnieuw vermeerderde schuld, met zijn levensleed, met zijn strijd om zichzelf te verloochenen en eigen wil en lust te kruisigen; en daar op den kruisheuvel moet hij den lijdenden en stervenden Christus kennen, en altijd weer opnieuw leeren kennen, in de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende; daar moet hij zijne schuld aan Christus overdragen, en zijn leed met Christus doormaken, en zijn ouden mensch met Christus aan het kruis laten nagelen.

Maar dat zullen wij nooit doen uit eigen lust en kracht. Dat geschiedt en kan alleen geschieden, zoo de kracht van Christus' opstanding in ons werkt.

Het is de levende Christus die uitdrijft naar den stervenden Christus.

Het is de opstandingskracht die voert naar het kruis.

Aan dien levenden Christus hebben wij ons dan behoeftig aan te sluiten. Zijne gemeenschap worde dagelijks gezocht, opdat alzoo de rechte volgorde in ons betracht worde: — Christus te kennen, en de kracht Zijner opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende.

U.

v. A.

## KERKELIJK LEVEN

### Pluriformiteit der kerk en epigonisme. (IV.)

Vraagt men ons naar bewijzen voor de in de laatste regelen van ons voorgaande artikel gedane uitspraak, dan wijzen we op het volgende.

In § 1 handelt Calvinus over de prediking, in bewaring gegeven bij de kerk (zichtbaar dus). Over de herders en leeraars. Over den consensus (de constateerbare overeenstemming) in het geloof, en de goede orde der kerk. Over de sacramenten. Over de kerk, in welker schoot Gods kinderen moeten worden vergaderd, gecongregeerd. Toch alles van de zichtbare kerk, nietwaar?

Dan zegt § 2, nog eens nadrukkelijk, dat Calvinus nu handelt over de zichtbare kerk. Ja, wonderlijk genoeg voor wie Prof. Hepps kant uit wil, deze § 2 begint juist met deze merkwaardige woorden: „In de geloofsbelijdenis wordt, wanneer wij belijden een kerk te gelooven, daarmee niet alleen bedoeld op de zichtbare kerk, WAAROVER WIJ NU HANDELEN, doch ook op alle uitverkorenen (onder wie dan ook begrepen worden de reeds gestorvenen)”. Daaruit volgt, dat God ten slotte, als het er op aankomt, alleen weet, wie de Zijnen zijn.

Precies, zeggen nu, bij wijze van interruptie, vele pluriformiteits-predikers, precies, daar wilde ik u maar hebben; want daar volgt dus uit, dat waar men maar die uitverkiezing aanwezig acht, er geen geharrewar meer komt over de vraag naar één ware kerk, omdat wij daar met Calvinus en Prof. Hepp de ware kerken in meervoudigheid, en zoo ook — volgens de logica van Prof. Hepp — de pluriformiteit der kerk zien gloriën.

Maar ik zou wie zoo interrompeert, willen verzoeken, kalm te blijven. Want een paar zinnen verder zegt Calvinus — nog altijd in § 2 — „En het is

niet genoeg in geest en gedachte aan die menigte van uitverkorenen vast te houden, tenzij we daarbij zulk een eenheid der kerk ons denken, waarin, naar onze innige overtuiging, wij zelf waarlijk zijn ingevoegd. Want als wij niet onder ons hoofd Christus met al de overige leden tezaam vereenigd zijn, blijft ons geen enkele hoop meer op de toekomstige erfenis over. Daarom wordt ze ook „algemeen” of „universeel” genoemd, OMDAT HET NIET GOED IS, ER TWEE OF DRIE TE VERLEN, ZONDER DAT CHRISTUS WORDT VERSCHEURD, HETGEEN ONMOGELIJK IS” (Men zou in zijn onnoozelheid zeggen: wat blijft er hier van die pluraliteit van ware kerken over?). Men zegge nu niet, dat hier tot de abstractie van de onzichtbare kerk de toevlucht genomen mag worden, om zoo te ontkomen aan de klem van mijn betoog, dat Calvinus hier wel degelijk op de eenheid van de ware kerk in het zichtbare wijst; want de onmiddellijk hierop volgende woorden wijzen op een ook in het zichtbare tredende eenheid der geloovigen. Men zou moeten knoelen, om dit laatste te ontkennen.

Zoo heeft dus § 2 geconstateerd, dat het in de XII Artikelen beleden geloof der kerk steeds de bedoeling hebben móét, er op te wijzen, dat het niet goed is, de kerk phaenomenologisch te qualificeeren naar wat men van haar waarneemt hier onder de menschen, doch dat men steeds theologisch sprekende, heeft te bedenken, dat er uitverkorenen in zijn, die wij niet kennen, niet zien, en dat wij dus bij de benoeming van de kerk als kerk hebben te rekenen, niet met wat wij ervaren en waarneemen van den ons religieus dinkenden mensch, doch met wat God zegt omtrent Zijn eigen werk van kerkvergadering; Hij is altijd ook daarin anders bezig, dan wij denken (de 7000 in Elia's dagen). Een vrijbrief, om het aantal ware kerken te vermeerderen, krijgen we daaruit niet; wel een vermaning, om alle empirisme, en historisme, en phaenomenologie als gereformeerden overboord te werpen, en God te vragen, wat Hij van de kerk zegt, om dan vervolgens alleen daaraan het empirisch gegeven te toetsen, en daarmee niet op te houden.

Vervolgens handelt dan weer, ondanks Prof. Hepps getrokken streep, § 3 met zooveel woorden over de uitwendige kerk (externa), den broederlijken „consensus”, de autoriteit der kerk, de zicht- en tastbare gemeenschap der heiligen. En ook deze § 3 loopt uit op wat wij in vroegere Reformatie-artikelen tot in den treure hebben betoogd: dat het niet goed is, de grenzen, en termen, en „vormen” dezer gemeenschap af te tekenen, en te bepalen, naar hetgeen voor oogen is, uit hetgeen tastbaar is; maar alleen op grond van geloof. Tegenover de bij de pluriformiteitsverdedigers toegepaste methode van bestudeering van de vroomheid uit de door haar aangenomen zichtbare „vormen” zegt Calvinus — al weer daarin door ons herhaaldelijk gevolgd — dat het geloof het zich heusch niet tot een schadepost rekenen moet, als het de gemeenschap der heiligen als een niet-gekende (incognitam) aangrijpt.

Daarna constateert § 4 — wederom ten spijt van Prof. Hepps gedachtenstreep — dat de zichtbare kerk te bespreken is; en dat daarom Calvinus nu eens praten wil over dat woord, dat zoo velen tegenwoordig in den mond ligt: de moeder der geloovigen. Tegenover velen, die bij dat „moederschap” alleen denken aan het „wedergeboren zijn” der uitverkorenen (daarmee dus het „moederschap” beperkende tot het „baren”, het „moment”, den „aoristus”, de punt-handeling van het geboren-zijn in Sion dus), stelt Calvinus — die konkrete denker, en nuchtere exegeet, het moederschap voor, niet in de aoristus-verrichting van het baren alleen, doch OOK in de imperfectum-verrichting, de langelijnde handeling van het voeden, en zoogen, en verzorgen. M.a.w. hij speelt niet het feit van het wedergeboren-zijn van velen, die wij niet kennen, tegen den roep om handhaving van de eenheid der ware kerk in het zichtbare uit, om dan goedkoop te triumfeeren: ziet ge wel, dat er vele ware kerken zijn? — maar hij legt verband tusschen den aoristus van het baren en het imperfectum van het voeden en opvoeden: hij wil dus van de wedergeboorte doorredeneeren tot de eenheid der ware kerk.

Dit thema werkt hij verder uit in § 5. Ondanks Prof. Hepps suggestie van het tegendeel, gaat het dan weer over de zichtbare kerk: ambten, prediking, ambtsgezag, noodzaak om Gods spijze te ontvangen uit de hand der kerk (der zichtbare dus), centralisatie van eeredienst, met een hartig woordje tegen hen, die „privatim”, op eigen houtje, zich willen stichten, en daarmee den heiligen band der eenheid verbreken (en niet, een nieuw bandje om ware-kerk-nummer-zooveel leggen...). Tegenover zulke kerkverseuerders moeten wij vasthouden, zegt Calvinus, aan Paulus' leer, dat de geloovigen door geen anderen band onderling verbonden zijn, dan daardoor, dat ze de orde (!) der kerk bewaren (opzettelijk beoefenen, betrachten, colere), eendrachtelijk leerende (d.w.z. aan-leeren-

de, discen- een slag t teits-these, hij hen ge en dus ten wordt even eendrachtig cultus en k uit op een van eeredie ment.

Daarna h van den d toch bewen onzichtbare en wordt pretatie in § 7 ge te oordeele onze kenni vijn — gek kerk, zooda kent, en o op aarde geloovigen volgens C staan der e zijn ze te zoeken. Me op de een wanhopighe den kerkna keeren, doe die stukke als een pl bekende ee respect vo heid ZIET ZOEKEN.

Dat is atelde, v teits-heraut den), wil. streken typ verbrokkelt in ieder v in dat mo de eenheid gij, als ge zooveel „v een epigoe en na. M de kerk zo duid geen gro maar pr een een ons best ze te ope En om God, aldus gegeven, w Het spijt is mijn sch zeggen, da formiteitsk ragafen v de baan d schuiven kunnen w vijn over bare ke Hoe is Laat on „De opl „simple o Maar w schuldigt klein beet Volgend zijn er no

En om God, aldus gegeven, w Het spijt is mijn sch zeggen, da formiteitsk ragafen v de baan d schuiven kunnen w vijn over bare ke Hoe is Laat on „De opl „simple o Maar w schuldigt klein beet Volgend zijn er no

En om God, aldus gegeven, w Het spijt is mijn sch zeggen, da formiteitsk ragafen v de baan d schuiven kunnen w vijn over bare ke Hoe is Laat on „De opl „simple o Maar w schuldigt klein beet Volgend zijn er no

En om God, aldus gegeven, w Het spijt is mijn sch zeggen, da formiteitsk ragafen v de baan d schuiven kunnen w vijn over bare ke Hoe is Laat on „De opl „simple o Maar w schuldigt klein beet Volgend zijn er no

En om God, aldus gegeven, w Het spijt is mijn sch zeggen, da formiteitsk ragafen v de baan d schuiven kunnen w vijn over bare ke Hoe is Laat on „De opl „simple o Maar w schuldigt klein beet Volgend zijn er no

En om God, aldus gegeven, w Het spijt is mijn sch zeggen, da formiteitsk ragafen v de baan d schuiven kunnen w vijn over bare ke Hoe is Laat on „De opl „simple o Maar w schuldigt klein beet Volgend zijn er no